

ПОВОЄННІ ПЕРСПЕКТИВИ МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ПРИМОРСЬКИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Бєляк І.О.,

помічник-консультант народного депутата України,

Верховна Рада України

Повномасштабна війна, в умовах якої економіка та суспільство України живуть протягом останніх 20 місяців, щоденно справляє колосальний вплив на перетворення звичних господарських механізмів і економічних відносин між ринковими суб'єктами, домогосподарствами та державою. Було б помилково стверджувати, що реалії воєнного часу справді згубно впливають виключно на фронтові та прифронтові регіони, проте складно заперечити різницю в масштабах такого впливу: за актуальними підрахунками, зі 151 млрд дол. США прямих збитків понад 110 млрд (а це щонайменше 73 %) припадає на п'ять областей, де ведуться активні бойові дії [1]. Прикметно, що три з них – Херсонська, Запорізька та Донецька, – належать до приморських регіонів України, а з додаванням оціночних втрат в Одеській та Миколаївській областях разом вітчизняне узбережжя понесло практично половину прямої (інфраструктурної) шкоди.

Разом із тим, саме з цими територіями найбільше асоціюється майбутнє відновлення української економіки, причому окремі проекти мають стартувати ще під час війни. Таку інвестиційну привабливість нескладно пояснити господарським і ресурсним потенціалом, обумовленим, у першу чергу, географічним положенням приморських регіонів. Реалізація цього потенціалу має бути пріоритетним економічним завданням не лише для органів державної влади на місцях, а й для місцевого самоврядування. Одним з інструментів ефективного здійснення міжнародного інвестиційного співробітництва є прагматичне використання на користь українського Причорномор'я та

Приазов'я наслідків таких глобальних комерційних трендів як «reshoring», «nearshoring» та «friendshoring».

Пандемія корона вірусу 2020–2021 рр. принесла не лише економічні та життєві втрати, а й стимулювала бурхливий розвиток механізмів адаптації підприємств, органів влади та приватних осіб до дієвого та безперервного функціонування навіть у найнебезпечніших умовах зовнішнього середовища. Міжнародний інвестиційний ринок, зокрема, в цей час вперше зазнав масового перенесення місць провадження бізнесу ближче до споживача (reshoring) або до країни походження інвестицій (nearshoring). Ці процеси покликані мінімізувати негативні наслідки від ризиків порушення логістичних ланцюжків та перебоїв у постачанні сировини та комплектуючих [2, с. 256-257].

Війна проти України дала новий поштовх міграції виробництв і центрів управління – не лише з країни-агресора та її спільників, а й з самої України, – проте в середньостроковій перспективі подібні тенденції несуть не лише негатив. Якщо розглядати АПК як одну з провідних галузей вітчизняної економіки (важливу, в першу чергу, в якості вагомого джерела валютних надходжень), можна помітити резерви розміщення масштабних інвестицій: якщо експорт необробленої продукції, пов'язаний з численними безпековими ризиками та логістичними витратами, звужує коридор маржі для виробників і трейдерів, то міжнародна торгівля товарами з доданою вартістю (обробленими та переробленими продуктами сільського господарства) здатна підвищити експортні доходи інтенсивним шляхом. Відтак проекти зі створення нових і модернізації наявних потужностей переробки сільгосппродукції поблизу портів мають безсумнівний інвестиційний потенціал.

Зміна моделей ведення транснаціонального бізнесу внаслідок непередбаченого розгортання повномасштабної військової агресії проти України в 2022 році та його впливу на весь світогосподарський механізм призвела до актуалізації іншого тренду глобальної економіки – friendshoring, тобто перенесення виробничої та інвестиційної діяльності в країни, що поділяють цінності та свободи, спільні для держав-донорів [3]. Одним з

аргументів на користь реалізації такої масштабної переорієнтації глобальних ланцюжків створення вартості є усвідомлення демократичною спільнотою ризиків залежності від постачання енергоносіїв з тоталітарних держав. Диверсифікація постачальників ключової сировини та налагодження стратегічної економічної співпраці з контрагентами з дружніх країн не лише гарантує виробничу безпеку, а й застерігає від репутаційних втрат. За підрахунками експертів, уже за результатами 1 півріччя 2022 р. понад 1,1 тис. компаній оголосили про свої плани обмежити або припинити діяльність у країні-агресорі [4]. Наразі більшість із пов'язаних з ними інвестицій виведено до східних кордонів ЄС, проте є всі підстави розраховувати, що в умовах виключення російського ринку з мапи найбільших міжнародних інвесторів саме Україна має всі шанси стати новим місцем базування відповідних проєктів.

Отже, повномасштабна війна несе не лише миттєві прямі збитки, а й фундаментальні перспективи реального економічного зростання України. Наявне обмеження інвестиційної привабливості в довгостроковій перспективі зміниться активізацією нових об'єктів для капітальних вкладень, тому належно сплановане міжнародне інвестиційне співробітництво здатне реалізувати потенціал України, зокрема й приморських регіонів.

Список використаних джерел

1. Damaged In Ua (2023). Звіти про збитки інфраструктури. URL: <https://damaged.in.ua/damage-assessment>.
2. Di Stefano, E., Giovannetti, G., Mancini, M., Marvasi, E., and Vannelli, G. (2022). Reshoring and plant closures in Covid-19 times: Evidence from Italian MNEs. *International Economics*, Vol. 172, P. 255-277.
3. Crowe, D. and Rawdanowicz, Ł. (2023). Risks and opportunities of reshaping global value chains. *OECD Economics Department Working Papers*, No. 1762, OECD Publishing. URL: <https://doi.org/10.1787/f758afe8-en>.
4. EMIS (2022). Fleeing Russia – The Mass Corporate Exodus. *An EMIS Insights Industry Report*. URL: <http://surl.li/mknzgj>.